

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 9 juni 1887, kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 17 § riksdagsordningen samt om tillägg till 17 eller 25 § nämnda lag.

I afsigt att undanrödja olägenheterna af den vid val till Andra Kam-maren ofta förekommande röstsplittning väckte herr C. J. Petersson i Eksebo vid 1885 års riksdag det förslag, att, derest ingen vid första omröstningen erhållit mer än halfva röstetalet, ny omröstning skulle anställas mellan dem, som erhållit de flesta rösterna, till dubbla antalet af dem, som skulle väljas; hvarjemte herr Petersson föreslog, att vid den senare omröstningen omedelbart valsätt alltid skulle användas. Denna motion afstyrktes af konstitutionsutskottet i dess utlåtande n:o 9 och afslogs derefter af begge kamrarna, utan att någon enda röst mera än motionärens höjdes till försvar för den-samma.

Under sistlidne januari förelade herr Petersson åter Riksdagen sitt förslag, dock med uteslutande af bestämmelsen rörande det omedelbara om-röstningssättets användning vid de senare valen. I anseende till Riksdagens upplösning hann emellertid utskottet icke att behandla motionen.

I två särskilda från Andra Kammaren till utskottet öfverlemnade motioner, n:is 68 och 52, har nu dels herr Petersson, under återopande af sistnämnda motion, hemställt,

att Riksdagen ville för sin del besluta ungefärligen följande ändrade lydelse af 17 § riksdagsordningen:

»Vid så väl elektors- som riksdagsmannaval tillkommer hvarje röstande en röst. Den, som dervid erhållit mer än hälften af de afgifna rösterna,

*Bih. till Riksd. Prot. 1887. **B.** 3 Saml. 2 Häft.*

vare lagligen vald. Har ingen eller ej tillräckligt många uppnått detta röstetal, låte valförrättaren ofördröjligen verkställa ny omröstning, till utväljande af det antal, som återstår. Denna omröstning sker mellan dem, som första gången erhållit de flesta rösterna, till dubbla antalet af dem, som skola väljas; och skall kallelse till sådant omval åtföljas af uppgift å dem, som dervid komma under omröstning. Vid sådan omröstning vare den eller de valde, som de flesta rösterna erhållit. Mellan lika röstetal skilje lotten. Vid dessa val — — — — — tillkommer»;

och dels herr Hammarlund, uti uppgifvet syfte att riksdagsmannavalen måtte blifva ett sant uttryck af majoritetens bland valmännen åsigter och särskildt för att förebygga det minoritetens kandidat i följd af röstkassering i massa komme att förklaras vald, föreslagit,

»att Riksdagen måtte antaga och till vidare grundlagsenlig behandling förklara hvilande ett tillägg till riksdagsordningen — alternativt till § 17 eller § 25 — af innehåll, att, om vid elektors- eller riksdagsmannaval minst halfva antalet af de afgifna rösterna varder kasseradt, nytt val skall företagas».

Beträffande herr Peterssons förslag, har utskottet icke funnit anledning att frångå sin förut uttalade mening i frågan och får såsom stöd för denna mening åberopa hvad utskottet i ofvan omnämnda utlåtande vid 1885 års riksdag yttrat, nemligen:

»Utskottet anmärker till en början, att det föreslagna valsättet icke gifver trygghet för uppnående af absolut röstöfvervigt. Om t. ex. i en stad, som har att utse två representanter, 1,000 valmän deltaga i omvalet, kan det inträffa, att af de fyra personer, som då komma under omröstning, A erhåller 900, B och C hvardera 450 och D 200 röster. Kongl. förordningen om landsting förutsätter också en dylik möjlighet, då den stadgar, att den är vald, som vid den senare omröstningen erhållit *de flesta rösterna.*»

Efter det utskottet jemväl uttalat sig emot förslagens bestämmelse angående omedelbart valsätt, tillägger utskottet uti samma utlåtande:

»Men äfven oafsedt dessa mera formella invändningar, kan utskottet icke gilla sjelfva syftet med motionen. Utskottet medgifver, att vid ifrågasvarande riksdagsmannaval stor röstsplittring gjort sig gällande, och delar naturligtvis också motionärens åsigt om önskvärdheten af att valresultatet i högre grad blefve ett uttryck af åsigterna hos valmännens flertal. Men detta önskningsmål hvarken kan eller bör vinnas så att säga på konstladt sätt — genom att tvinga valmännen att rösta på andra, än de sjelfve vilja;

i den mån kännedom om och intresse för allmänna angelägenheter mer och mer spridas bland alla samhällsklasser, i den mån alltså den röstande med klarare blick för och sjelfständigare uppfattning af statens kraf lägger sin röstsedel i valurnan, skall det åsyftade ändamålet utan lagstiftningens hjälp falla af sig sjelft, såsom en mogen frukt af folkets politiska uppfostran.»

Med afseende å den senare motionen, så, ehuru utskottet erkänner det oegentliga deruti, att i följd af röstsedlars ogillande en annan förklaras vald till riksdagsman än den, hvilken valmännens flertal velat hugna med sådant förtroende, anser sig utskottet likväl böra framhålla att motionärens syfte att riksdagsmannavalen måtte blifva ett sant uttryck af majoritetens bland valmännen åsigter ej vinnes genom det af honom framställda förslaget. Det är nemligen icke säkert, att de ogillade sedlarne afgifvits på samma person eller att valet utan sådant ogillande af röstsedlar inneburit ett uttryck af majoritetens åsigter. Frågan om införande af närmare bestämmelser angående röstsedlars ogillande torde visserligen vara förtjent af uppmärksamhet, men utskottet saknar skäl att i anledning af herr Hammarlunds motion föreslå sådana bestämmelser.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa:

1:o) att herr Peterssons ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas; och

2:o) att herr Hammarlunds förenämnda motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 9 juni 1887.

På utskottets vägnar:

MAGNUS HALLENBORG.

Reservationer:

i fråga om motiveringen, af herr grefve *Strömfelt*:

»I Sveriges grundlag finnes ingen rätt i egentlig mening förbehållen minoriteten vid riksdagsmannaval, såsom i en del andra länder. Detta förhållande har ansetts innebära en viss våda. Med utskottet och motionären

delar jag åsigten om det orimliga deruti, att, såsom händt, riksdagsman kan ingå på ett fåtal, till och med på *en* röst. Sådana fall böra förebyggas och kunna icke räknas till hvad jag afser med uttrycket »minoritetens rätt». Ej heller bör dit räknas minoritetens eventuella framgång, då ett större antal valsedlar kasseras. Men vid det förhållande, att majoriteten inom en valkrets delar sig på två eller flere kandidater, innebär stadgandet i nu gällande riksdagsordning *möjlighet* för en enig minoritet att förvandlas till majoritet vid valet; men denna viktiga utsigt, mer än en gång vorden verklighet, skulle genom bifall till herr Peterssons motion tillintetgöras. Faran af att lagstadga i syfte, att minoriteten ständigt måste varda krossad, synes mig ögonskenlig.

Jag har, med godkännande af utskottets skäl i öfrigt, ansett denna del af motionens innebörd vara så viktig, att den bort i utskottets motivering inflyta;»

samt af herr *Gumælius*, emot utskottets beslut att afstyrka herr Peterssons motion.